

PAVEL
JURKOVICĚ

Podpísničky
s doprovodem dětských nástrojů

Editio Supraphon
Praha 1981

Úvodem

Vážení rodiče!

Byly doby, kdy objevování nejbližšího světa bylo nerozlučně spojeno s veršem a se zpěvem. Ke zpěvu pak patřil taneční pohyb a hra, které tento svět ještě víc zdůvěřňovaly. Svědectví o tom nám podávají sbírky lidových písní a říkadla, zvláště výmluvně a soustředěně pak Bartošovy „Naše děti“, dodnes s jistými úpravami ta nejlepší učebnice estetické a citové výchovy nejmenších dětí. Na ně jsem především myslel, když jsem připravoval tento zpěvník. Malý tónový rozsah a jednoduché melodie chtějí posilovat základy intonace a „hudební logiky“ na tom stupni vývoje, kdy ještě tak přísně neodděluje ty více a méně nadané. Tyto jednoduché nápěvy, často říkadlového charakteru, byly skládány ještě s jedním úmyslem: aby totiž byly návodem k vlastní tvorbě, k improvizaci, která je dětem blízká, která se ale později vlastním vývojem a ještě dříve zásluhou naší netrpělivosti nebo i necitlivosti z jejich projevu ztrácí. Sledujeme dnes už s porozuměním a obdivem dětskou kresbu, ba i veršování, stále však zanedbáváme a nedostatečně rozvíjíme jejich samostatný hudební projev. Myslím někdy na písničky, které by měly půvab dětské kresby a doufám, že jejich čas přijde.

Podpísničky, jak jsem čapkovsky nazval skladbičky pohybující se mezi písní a říkadlem, jsou psány s doprovodem dětských nástrojů. Toto sousedství má obohacovat barevnost hudebního zvuku. Složitost je jen zdánlivá. Při bližším pohledu zjistíme, že úkoly jednotlivých nástrojů jsou jednoduché a posilují smysl pro pravidelný, pulsující rytmus. Tam, kde je hra na nástroje nad síly dětí jistého věku, nabízí se spolupráce se staršími dětmi nebo paralela „cvičení rodičů s dětmi“. I pro rodiče bez hudební průpravy to může být při rozvázném a taktním vedení úkol snadný a dokonce zajímavý.

Pro první kroky při nácvičení uvádím pořadí nástrojů, jak by se mohly podle obtížnosti postupně přidávat, přičemž můžeme podle okolností některé i vynechat. Už od počátku by měl dětský zpěv doprovázet elementární dětský hudební projev: tleskání, dupání, hra na bicí nástroje. Tu další hudební „parádu“ by mohly obstarat šikovnější děti, učitelé nebo rodiče. A tu je další okolnost, na niž jsem si troufal myslet: tato sbírka není určena pouze pro školy, ale také pro domácí muzicírování. Ostatně návrat živé dětské písně do rodiny jsem měl nejvíce na mysli: aby ji tedy zpívali rodiče dětem a děti rodičům, i všichni dohromady. Naše děti nám mohou vyprávět o gramofonu, na jehož kotouči se po celou vyučovací hodinu otáčejí gramofonové desky, často dokonce bez jakéhokoliv výběru. Doma tomu bývá stejně, jen zdroje zvuků mohou být bohatší. Zkusme to tedy jinak: s živou písničkou! Zbavme se zábran, které děti vycítí jako nejistotu a nebudou nám důvěřovat. Přesvědčivý zájem a zaujetí sdílejí děti snadno.

Hodně zdaru!

Váš

Pavel Jurkovič

Obsah

1. Chodím, tančím po zemi	7
2. Ukolébavka	8
3. Odpolední ukolébavka	9
4. Zimní ukolébavka	10
5. Písnička ke koupání.	11
6. Kocúrek.	12
7. Večerníček.	13
8. Ovečky	14
9. Pomlázka	15
10. Krajíc.	16
11. Vrány.	17
12. Těžký život	18
13. Mniši a myši	19
14. Strašidlo	20
15. Rozpočítadlo	21
16. Barvy	22
17. Příšera	24
18. Letní ukolébavka	25
19. Mamince	26
20. Luna a slunce	28
21. Halekačka	29
22. Liksum herda	29
23. Liščí mazurka	32

Seznam zkratk:

D.	dupání
Pl.	pleskání (dlaněmi do stehen)
Tl.	tleskání
Tamb.	tamburina
Bub.	bubínek
Dř.	ozvučná dřívka
Trgl.	triangl
P. čin.	prstové činelky
Čin.	činel (hraný paličkou)
Fl.	zobcová flétna
Zv. s.	zvonkohra sopránová
Zv. a.	zvonkohra altová
M. s.	metalofon sopránový
M. a.	metalofon altový
X. s.	xylofon sopránový
X. a.	xylofon altový

Poznámky k nácvičku:

Pořadí, v jakém se budou postupně připojovat při nácvičku jednotlivých písní melodické nástroje:

1. X. s. a., Zv. s.
2. Zv. s. a.
3. M. a., Zv. s.
4. M. a., X. s. a.
5. X. s., X. a.
6. Zv. s., X. s.
7. Zv. a., M. a.
8. M. a., M. s., Zv. a.
9. M. a., X. s. a., Zv. s.
10. M. a., Zv. s., X. s. a.
11. X. s. a.
12. X. s. a., Zv. a.
13. X. s. a., zv. s., Fl.
14. M. a., X. s. a.
15. M. a., X. s. a., Zv. s. a.
16. M. a., Zv. s., X. s. a., Fl.
17. X. s. a., M. a.
18. M. a., Zv. s.
19. M. a., Zv. s.
20. Zv. s. a., X. s. a., Fl.
21. M. a.
22. X. s. a., Zv. s., Fl.
23. X. s. a., M. a., Zv. s.

Pokud je v partituře uvedeno M. s. a., Zv. s. s., X. s. a., je tím míněno soprán nebo alt, při čemž hlubší nástroj je vítanější. Na všechny nástroje je třeba hrát šetrně. Čím citlivější a v pohybu elegantnější bude náš úder na ně, tím krásnější zvuk uslyšíme.

Barunce a její mámě táta

1. Chodím, tančím po zemi

PAVEL JURKOVIČ

Text: Pavel Jurkovič

Živě, vesele

Zpěv

Zv. s.

X. s. a.

Tl. D.

mf

mf

p

mf

Cho-dím, tan-čím
Bě-žím, bě-žím,

po ze - mi, s má-mou, s tá-tou dob - ře mi. Vle - vo, vpra-vo, rov - ně, zpát-ky,
kdo to ví? Od má-my až k tá-to - vi. Až do - běh - nu, kou-kej na mě,

od pa - nen - ky do po - hád - ky.
od tá - ty zas bě - žím k má - mě.

2. Ukolébavka

Text: Lidový z Moravy

Zpěv *Zvolna* *p*

Ha - jú, ha - jú

Zv.s.a. *p*

Trgl. $\frac{3}{4}$ *p*

ha - juš - ky, šla Ma - řen - ka na hruš - ky.

p

Vza - li jí tam ka - bá - tek, teď ne - má nic

na svá - tek.

3. Odpolední ukolébavka

Text: Lidový z Moravy

Mírně

Zpěv

Zv.s.

M.a.

Trgl. 1. 2.

mp

p

mp

do ve - če - ra, až ma-měň-ka při-jde z Br - na, do - ve - ze ti

mis - ku ze - lí a ku-řát - ko u - sma-že - ný.

pp

4. Zimní ukolébavka

Text: Pavel Jurkovič

Zvolna *mf*

Zpěv

Bí - lé
Mod - ré

X.s.a. *mf*

M.a. *p*

Trgl. $\frac{2}{4}$ *p*

strá - ně, kůň a sá - ně, dě - ti, na ně,
dom - ky, bí - lé strom - ky, čer - né vrá - ny,

a já za ně. Po - je - de - me do Ha - jan a do Bí - lých
zla - té brá - ny. Po - je - de - me do Ha - jan a do Bí - lých

Ko - li - ban, hou - hou, hou!
Ko - li - ban, hou - hou, hou!

5. Písnička ke koupání

Text: Pavel Jurkovič

Živě

Zpěv *mf*

Pla - vu, pla - vu přes Vl - ta - vu, ve vl - nách si
Na Mu - mla - vě ma - lá vln - ka na - chy - ta - la

X.s. *mf*

X.a. *mf*

my - ju hla - vu, pla - vu, pla - vu přes Luž - ni - ci, la - pá m lí - ny pod po - kli - ci.
pl - no slunka. Šplouchá, šplouchá šplouchadélko na zlo - bi - vé ku - ka - dél - ko.

6. Kocůrek

Text: Lidový z Moravy

Mírně rychle a lehce *mp*

Zpěv Náš ma - lej ko - cú - rek

Zv.a. *mf*

X. s. *mp*

Trgl. $\frac{3}{4}$ *p*

zlá - mal no - hu, ne - při - šel nám ce - lej tej - den do - mů.

mf

Ja - kej byl? Stra - ka - tej, měl o - cá - sek u - řa - tej. Ja - kej byl? Stra - ka - tej,

měl o - cá - sek u - řa - tej: Oj, ——— oj, ——— oj, ——— oj, ———

7. Večerníček

Text: Pavel Jurkovič

Mírně rychle

Zpěv

Zv. a.

M. a.

mf

p

mf

Pa - dá, pa - dá zdra - víč - ko hod - ným dě - tem na líč - ko.

Padej, padej, sluníčko,
ať zas vyjdeš raničko.

Až nám usne robátko,
přijď k nám taky, pohádka.

Padá slunko do chládku,
vypráví tam pohádku.

Vyprávěj mu do spánku
o kouzelném verpánku.

8. Ovečky

Text: Pavel Jurkovič

Rázně *mf*

Zpěv

Hou - a, hou - a, ma - mi - mou,
Hu - a, hu - a, vo - dy jdou,

Zv. a

M. s.

M. a.

p

mf

ho - je, vo - je, ha - li - lou, ou - ha, strou - ha,
láv - ku vl - ny se - be - rou, ou - ha, strou - ha,

láv - ka dlou - há, o - več - ky tam po ní jdou.
láv - ka dlou - há, a o - več - ky za vo - dou.

9. Pomlázka

Text: Lidový z Čech

Hybně, plynule

Zpěv

Zv. s.

M. a.

X. s. a.

P. čin.
Trql.

mf

Ó srd-ce je-di-ný, pro-puk se čas, dej-te mi va-jíč-ko, sic přij-du zas,
Čer-ve-ný ne - bo bí - lý, však vám zas sle-pič-ka sne-se ji - ný.

Za kam-ny v kou-teč - ku, na zla - tým prou-teč - ku pěk - ně bí - lý.

Je možno zpívat i jako kánon, při čemž druhý hlas začíná po druhém taktu

10. Krajíc

Text: Oldřich Sirovátka

Krokem
mf

Zpěv sbor
Hon-zo, Honzíčku! *mf* Dej mi! Krajíc. Ja-ko ko-lo.

Zpěv solo
Co je? Copak? Ja-ký chceš?

Zv.s.
mf

M.a.
mf

X.s.a.
mf

Tl. Pl.
mf

Dej mi! S máslem. Dej mi! Se so-lí.

Už ho krájím. S čím. Už ho mažu. S čím ješ-tě?

Dej mi! Kde je?

Už ho so-lím. Už ne-ní. Už jsem ho sněd, byl ja-ko med.

11. Vrány

Text: Oldřich Sirovátka

Živě *f*

Zpěv sólo

Čer-ná vrá - na le-tí sa-ma. Pro své dě-ti.

Zpěv sbor

Kam to le-tí? Kde je cho-vá?

X. s. a.

mf Trgl.

Bicí

$\frac{3}{4}$ $\frac{2}{4}$

V le-se do-ma. V černém pe-ří. Černou ka-ši.

Kde tam le-ží? Co jim va-ří? Čím ji mastí?

Dř. P.čin. Tamb.

Ko-lo-mas-tí.

Krá, krá, krá, krá, krá, krá, krá, krá, krá, krá, krá.

Čin. Všechny bicí

12. Těžký život

Text: Jiří V. Svoboda

Rychle a energicky

Zpěv

Zv. a

X. s. a.

Tamb. Dř.

Tl. D.

f

mf

mf

mf

Zná - te pře - ce jež - ky, jež - ci cho - dí
 Jó, na vše - cky jež - ky při - šel ži - vot

pěš - ky. A - si do - ma za - po - mně - li svo - je ko - lo - běž - ky.
 těž - ký. A - ni ská - kat ne - u - mě - jí ja - ko ská - čou ble - šky.

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of two sharps (F# and C#). It consists of five systems. The first system shows the vocal line (Zpěv) with a whole rest, and the instrumental parts (Zv. a., X. s. a., Tamb. Dř., Tl. D.) with their respective dynamics and rhythmic patterns. The second system introduces the vocal melody with the lyrics 'Zná - te pře - ce jež - ky, jež - ci cho - dí / Jó, na vše - cky jež - ky při - šel ži - vot'. The third system continues the vocal melody and accompaniment. The fourth system continues the vocal melody and accompaniment. The fifth system concludes the piece with a double bar line and repeat dots. The percussion parts include a snare drum (Dř.) and a tom-tom (Tl. D.) with specific rhythmic markings.

13. Mniši a myši

Text: Jiří Havel

Živě a plynule *mf*

Zpěv

Fl.

Zv. s.

X. s. a.

Bub.
Tamb.

Činel

1. Víc než my - ši v tem - né skry - ši
2. Teď v té chý - ši pod cyp - ři - ši
3. Mni - ši za - se v ji - né ři - ši

f

1. piš - tě - li dva mni - ši v ply - ši.
2. řá - dí my - ši. Kde jsou mni - ši?
3. o té my - ši chás - ce pí - ši: } My - ši řá - dí v na - ší chý - ši.

14. Strašidlo

Text: Alena Bačgoňová, 9 let

Živě

Zpěv *p* V le-se cho-dí čer-ná pa-ní, stra-ší dě-ti po kle-ká-ní.

X. s. a. *p*

M. a. *p*

Tamb., bub. Činel *p*

mp E-mil Ro-bot spěchá za ní za-brá-nit jí v ča-ro-vá-ní. *mf* V le-se bum bum bum! Bo-ří se snad

mf

dům? To se čer-ná pa-ní zlo-bí, že jí ně-kdo brá - ní v ča-ro-vá - ní.

15. Rozpočítadlo

Text: Lidový z Čech

Rázně

p

Zpěv

Re - je, re - je čer - ná svi - ně na hři - to - vě křen. Kdo jej bu - de

Zv.s.a.

M.a.

X.s.a.

Tamb.
Bub.

Tl.
D.

p

mf

vy - bí - ra - ti? Tu - hle je to ten. U - nus, du - o, tres,

mf

f

ty jsi ma - lý pes, ty jsi ma - lá ve - ve - ři - ce, ty si zů - staň kdes.

f

Re-je, re-je, čer-ná svině na hřbitově křen, kdo jej bu-de vy-bí-ra-ti tu-hle je to ten.

mf

mf

mf

mf

f

mf

f

16. Barvy

Text: Pavel Jurkovič

Mírně, plynule

Zpěv *mf*

Fl.

Zv. s.

M. a.

X. s. a.

p

Ja - ký je sníh?

Bí - lý. Trá - va? Ze - le - ná. A o - blo - ha mod - rá,

p

rů - že ̊er - ve - ná. Fi - al - ka je fi - a - lo - vá, o - bi - lí je

p

do zla - to - va, med - vě - dí je svět - le hně - dá, ̊er - ná ká - va tma - vo - hně - dá.

p

Za - to vin - di - ̊n - ském lé - tě ba - rev je jak na pa - le - tě.

mf

17. Příšera

Text: Jana Kalivodová, 8 let

Volně, tajemně

Zpěv

Met.a.

X.s.a.

Dř.
Čin.

p

Pří-še-ra je div-né zví - ře, zví-ře, co si u - ši lí - že. Cho-dí le-sem

sem a tam, že-re li-di ham, ham, ham.

rit.

ff

Opakuje se třikrát: 1. Vyprávěcím tónem
2. Tajemně
3. Výhruzně

18. Letní ukolébavka

Text: Pavel Jurkovič

Zvolna

Zpěv

Zv. s.

M. a.

p

p

Hou, hou,

hou, hou, noc už jde strou - hou, — hou, hou, hou, hou,

má suk - ni dlou - hou. Pěk - ně u - sneš v je - jím klí - ně, v hebké jam - ce

na pe - ři - ně. hou, hou, hou, hou, noc už jde strou - hou.

19. Mamince

Text: Hanuš Polák

Mírně

Zpěv *mp* *mf*

Kam nás no - hy po - ne - sou? Po - ne - sou nás

Zv. s.

M. a. *p*

do ze - le - na, bu - dem ti - še ja - ko pě - na. Tam nás no - hy po - ne - sou.

mp

Kam nás no - hy po - ne - sou? Po - ne - sou nás k les - ní tů - ni, cestou vdechnem

mp

ti - síc vů - ní. Tam nás no - hy po - ne - sou. Kam nás no - hy po - ne - sou?

mf

Po - ne - sou nás za mo - tý - li, ten je žlu - tý, ten je bí - lý. Tam nás no - hy

mp *mf*

po - ne - sou. Kam nás no - hy po - ne - sou? Po - ne - sou nás

ke kr - mí - tku, ces - tou na - tr - há - me kyt - ku, kyt - ku sa - mou kon - va - lin - ku

f závažně

pro ma - min - ku, pro ma - min - ku. Tam nás no - hy po - ne - sou.

20. Luna a slunce

Text: Francouzský lidový

Mírně rychle *mf*

Zpěv

Fl. *p*

Zv. s.a. *p*

X. s.a. *p*

Dř. *p*

Trgl. *p*

Do - brý ve - čer,
Pa - ne Slun - ce,

pa - ní Lu - no, co máš za lu - bem? Sví - tit, a - by šves - tek pl - no
dob - ré rá - no, co máš za lu - bem? Sví - tit, a - by u - zrá - va - lo

zrá - lo dě - tem všem.
jab - ko dě - tem všem.

21. Halekačka

Velmi volně Text: Oldřich Sirovátka

Zpěv *f*
Hon-za do - ji krá - vu, str - čil pod ni

M.a. *mf* *p* *mf*

Čin. *p*

hla - vu: krá - va máv - la o - ca - sem, Hon - za spa - dl i s hrn - cem;

Rytmicky *mf* Velmi volně *f*

krá - va švác, o - cas plásk, Hon - za bác, hr - nec prásk - mlí - čka pl - ná zem.

22. Liksum herda

Mírně rychle, žertovně Text: Oldřich Sirovátka

Zpěv

Fl. *mf*

Zv. s.

X. s. a. *mf*

Tamb.
a
Bub. *mf*

Improvizace: Každý hraje svůj krátký motiv asi 30 sekund, stále zeslabovat, na znamení skončit, pak v tempu pokračovat dál.

Poč - kej, Fer - do, lik - sum her - da,

mf

p

cin - ka břin - ka tu tu tu, bu - deš pla - tit,

mf

lik - sum herda, cin - ka břinka po - ku - tu.

p *f*

23. Liščí mazurka

Text: Oldřich Sirovátka

Tanečně *mf*

Zpěv Met-la liš - ka

Zv.s. *p* *mf*

M.a. *mf*

X.s.a. *mf*

Tl. *p* *f* *p*

D. *p* *f* *p*

po-ko-ji - ček, met-la ta - ky síň, — naš-la v kou - tě žlu-tý knof - lík,

mf

mf

tě - ši - la se s ním. Li-šák na ni: Hej, knof-lí - ček mi

dej, dej, dej. Li-šák na ni: Hej, knof-lí - ček mi dej!

2. Metla liška pokojíček,
metla taky síň,
našla v koutě zlatý vlásek,
těšila se s ním.

Lišák na ni: Hej,
ten vlásek mi dej!

3. Metla liška pokojíček,
metla taky síň,
našla tam v koutě oříšek,
těšila se s ním.
Lišák na ni: Hej,
oříšek mi dej!

4. Metla liška pokojíček,
metla taky síň,
našla v koutě malý hrášek,
těšila se s ním.

Lišák na ni: Hej,
ten hrášek mi dej!

Pavel Jurkovič
Podpísničky
Reprint původního vydání v Editio Supraphon 1981